

Asia: VN/23602/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 17 ja 18 §; asetuksen 5 ja 6 §)

-

2. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskuksia (OSKE) koskeviin esitysluonnoksiin (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §)

-

3. Lausunto nuorisokeskuksia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 20 §; asetuksen 9 ja 10 §)

-

4. Lausunto muita säännöksiä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 23, 24, 26 ja 27 §; asetuksen 1 §)

-

5. Lausunto Harrastamisen Suomen mallia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 12 a ja 21 a §)

Kannatamme Harrastamisen Suomen mallin vakiinnuttamista sekä kirjaamista lainsäädäntöön. Lasten ja nuorten lapsilähtöisen harrastustoiminnan järjestäminen on tärkeää saada pysyväksi toimintamalliksi kunnissa, jotta jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus mieluisaan ja maksuttomaan harrastukseen. Olennaista tavoitteessa on, että lapset ja nuoret eri lähtökohdista saavat yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa. Kirjaamalla malli lakiin luodaan mallille pysyvyyttä ja jatkuvuutta.

Nuorisolaissa säädettäisiin Harrastamisen Suomen mallin tarkoituksesta sekä kunnan tehtävistä sen järjestäessä kyseistä harrastustoimintaa. Lisäksi nuorisolaissa säädettäisiin edellytyksistä, jotka huomioitaisiin harrastustoimintaan myönnettävän valtionavustuksen määrää harkittaessa.

Tarkempia säännöksiä Harrastamisen Suomen mallin mukaisen harrastustoiminnan valtionavustuksen saamisen edellytyksistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

Harrastamisen malli edistää harrastamista tuomalla matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia peruskoululaisille. Tämä voi sytyttää myös kiinnostuksen jatkaa harrastusta esimerkiksi yhdistystoiminnan puitteissa. Esityksellä olisi myönteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen, terveyteen ja hyvinvointiin sekä yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien lisääntymiseen eri puolilla Suomea.

Lakiesityksen kirjoittamisessa ja toisaalta, lain toteutuksessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti mallin yhdenvertaisuuteen, rahoitukseen, vaikuttavuuteen, laatuun ja pitkäjänteisyyteen.

Kaikki kunnat tulisi saada harrastamisen mallin piiriin. Lisäksi tulisi varmistaa riittävä rahoitus siten, että mallia voidaan toteuttaa kaikissa kunnissa ja että kuntia ja harrastusten järjestäjiä tuetaan mallin toteuttamisessa. Esityksestä jää epäselväksi, mikä on jatkossa tavoiteltava rahoituksen taso. Eduskunta päättäisi vuosittain Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen harrastustoimintaan myönnettävän määrärahan ottamisesta valtion talousarvioon. Tällä hetkellä määrärahasoksi on julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2022–2025 määritelty 14,5 miljoonaa euroa vuodessa. Jos mallissa mukana olevien kuntien määrä kasvaa, myös rahoituksen tulisi kasvaa samassa suhteessa. Tulevissa budjetti- ja hallitusneuvotteluissa tulisi varmistaa Harrastamisen Suomen mallin rahoitus ja mahdollinen kasvava rahoitustarve.

Mallin jatkokehittämisessä keskeistä tulee olla yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien edistäminen, pitkäjänteisyyden luominen, vaikuttavuuden mittaaminen ja laadun kehittäminen. Erityisenä haasteena näemme Harrastamisen Suomen mallin lyhyen avustuskauden, jota tulisi pidentää yhdestä 2–3 lukuvuoteen, jotta harrastustoimintaa voidaan järjestää nykyistä pitkäjänteisemmin. Kuntien avustuksen käytön seuranta ja tavoitteiden toteutumisen arviointia tulisi tehdä vuosittain. On perusteltua, että myös jatkossa mallia rahoitetaan valtionavustuksilla valtionosuuksien sijaan, jolloin ministeriöllä tai aluehallintovirastoilla on mahdollisuus seurata toiminnan laatua ja laajuutta.

Jatkossa tulee kiinnittää erityistä huomiota lasten ja nuorten tavoittamiseen sekä tukemiseen, joilla ei vielä ole harrastusta, tukea tarvitsevien oppilaiden ja kuljetusoppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Lisäksi pitäisi kiinnittää huomiota kuntien toteuttaman kuulemisen laatuun ja laajuuteen. Mallissa tulee varmistaa erilaisten harrastusten monipuolinen tarjonta, erilaiset harrastamisen tavat sekä mahdollisuus luoda uusia harrastus sisältöjä, jotta yhä useampi ja lapsi nuori innostuisi harrastamisesta.

Uuden toimintamuodon kehittäminen vaatii tutkimuksellista seuranta ja arviointia, mihin esityksessä ei ole kiinnitetty huomiota. Jatkossa mallia pitää seurata, arvioida ja kehittää tutkitun tiedon perusteella. Tulee selvittää, päästäänkö tavoitteisiin ja mitkä ovat vaikuttavimpia toimenpiteitä. Tulee selvittää, miten kuuleminen toteutetaan lapsilähtöisesti, yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä miten laadukasta ja lapsilähtöistä harrastustoimintaa järjestetään

kustannustehokkaasti. Tulee selvittää tavoittavatko harrastusryhmät myös niitä lapsia ja nuoria, joilla ei ole mieluisaa harrastusta. Tietoa vaikuttavista, lapsilähtöisistä, laadukkaista ja kustannustehokkaista mallin toteuttamisen tavoista tulee jakaa kunnille ja harrastusten järjestäjille, jotta he voivat kehittää harrastamisen malleja tutkitun tiedon pohjalta.

Jatkossa tulee kiinnittää huomiota myös mallin ja harrastusten terminologiaan viestinnässä ja markkinoinnissa, jotta yhä useampi toimija sekä lapset ja nuoret löytäisivät mallin pariin. Harrastamisen Suomen mallin alaisen toiminnan viestinnässä ja markkinoinnissa tulisi mainita Harrastamisen Suomen malli.

6. Lausunnonantajan yleiskommentit tai huomiot/ehdotukset koskien lain muita säännöksiä

-

Aleksi Valta
Harrastusverkoston lausunto